

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นบริการพื้นฐานและบริการสังคมที่สำคัญยิ่ง เนื่องจากการศึกษามีบทบาทอย่างสูงในการสร้างและพัฒนาคนเพื่อเป็นคนที่สมบูรณ์มีคุณภาพ ซึ่งจะส่งผลเกื้อกูลประโยชน์แก่สังคมและประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า จึงนับว่าการศึกษาเป็นหัวใจของการพัฒนาทั้งมวล ศาสตราจารย์ ดร.สิปนนธ์ เกตุทัต ประธานคณะศึกษา “การศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์” และประธานกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้กล่าวไว้ว่า “การศึกษาเป็นปัจจัยเดียวที่จะทำให้มนุษย์มีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมและธรรมชาติได้อย่างสันติและยั่งยืน ดังนั้นการศึกษาจึงเป็นรากฐานในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การวางระบบการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพถือเป็นสิ่งจำเป็นต่ออนาคตของชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมยุคโลกาภิวัตน์” (คารณี อุทัยรัตนกิจ 2538 : 1)

จะเห็นได้ว่าการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งเทคโนโลยีเป็นปัจจัยหลักต้นสำคัญที่จะทำให้โลกรั้วพรมแดนและนำไปสู่การถือกำเนิดและการแพร่ซึ่มของรูปแบบสากลทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมหรือที่เรียกว่ากระแสโลกาภิวัตน์ และกระแสโลกาภิวัตน์ยังส่งผลผลักดันให้เกิดค่านิยมสากลที่เอื้อประโยชน์ร่วมกันแก่มนุษยชาติ อาทิ ค่านิยมประชาธิปไตย ค่านิยมว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และค่านิยมเกี่ยวกับภาวะแวดล้อม

โดยทั่วโลกยึดหลักสิทธิมนุษยชนเหมือนกันว่า พลเมืองทุกคนมีสิทธิได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งในประเทศไทยได้ประกาศปฏิญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการไทย พ.ศ. 2541 ที่ได้กล่าวถึงสิทธิด้านการศึกษาของคนพิการไทยไว้ในข้อที่ 6 ความว่า “คนพิการมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพในทุกระดับ ทุกรูปแบบ ของการจัดการศึกษาตามความต้องการของคนพิการอย่างเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป ทั้งการศึกษาในระบบ นอกกระบบและการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยไม่มีการจำกัด กีดกัน เลือกปฏิบัติหรือข้อยกเว้นใดๆ” (วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์ 2542 : 3) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลไว้ในหมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย มาตรา 43 บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอภาคในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจัดให้อย่างทั่วถึงโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย จากความ

ดังกล่าวทำให้นำไปสู่การบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของชาติขึ้นนั่นคือ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่สอดคล้องได้แก่ มาตรา 10 วรรคสอง และวรรคสาม การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้หรือบุคคลที่ไม่สามารถพึ่งตนเองได้ ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสองจะต้องจัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการ โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

สำหรับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในประเทศไทยเริ่มมีขึ้นในปี พ.ศ. 2482 เมื่อสตรีตาบอดชาวอเมริกันชื่อ นางสาวเจนีวีฟ คอลฟิลด์ (Miss Genevieve Caulfield) ได้จัดตั้งโรงเรียนสอนคนตาบอดในประเทศไทย ซึ่งเป็นโรงเรียนแห่งแรกสำหรับคนพิการ นับเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการจัดตั้งโรงเรียนสำหรับผู้พิการประเภทอื่นๆ ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดูแลด้านการศึกษาคนพิการอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น ต่อมาแนวคิดในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการมีการพัฒนาขึ้นเพราะคำนึงถึงสิทธิ โอกาสทางการศึกษาและการอยู่ร่วมกันกับเด็กทั่วไป ทำให้เกิดมีการจัดให้เด็กพิการเรียนรวมกันในโรงเรียนทั่วไปขึ้น ซึ่งแนวคิดและหลักการการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการหรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษควรได้เรียนร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียนทั่วไปทั้งในด้านการเรียน การสอน การร่วมกิจกรรมทางสังคม ภายใต้แนวคิดพื้นฐานของปรัชญาว่าด้วยการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลเพื่อให้ได้รับประโยชน์สูงสุดจากการศึกษา

ปัจจุบันรัฐบาลโดยกระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการมากขึ้น โดยในปีการศึกษา 2547 ได้ทดลองดำเนินการ โครงการ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนรวมในโรงเรียนที่จัดการเรียนรวมทั่วประเทศ 390 โรงเรียน ต่อมาในปีการศึกษา 2548 มีการกำหนดเป้าหมายดำเนินการจัดการเรียนรวมเพิ่มขึ้นเป็น 2,000 โรงเรียน ยกเว้นกรุงเทพมหานครไม่นับเป็นหนึ่งจังหวัด โดยยึดนโยบายและเป้าหมายการจัดการเรียนรวมจากสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานด้านการศึกษาจาก UNESCO (ข้อ 19)

ในปี 2542 กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้เป็นปีการศึกษาเพื่อคนพิการ โดยมีนโยบายว่า “คนพิการทุกคนที่อยากเรียนต้องได้เรียน” ต่อมาในปี 2543 ได้ประกาศนโยบายและเจตนารมณ์ที่จะขยายโอกาสและบริการทางการศึกษาสำหรับคนพิการให้ทั่วถึง มีคุณภาพและให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องว่า “คนพิการทุกคนต้องได้เรียน โดยได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อพัฒนาตนเองและสังคม” ในขณะเดียวกันได้มีการจัดตั้งศูนย์การศึกษาพิเศษขึ้นเมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม 2542 โดยมี

หน้าที่หลักในการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม จัดการศึกษาในลักษณะการเตรียมความพร้อม เด็กพิการในทักษะด้านต่างๆ การส่งต่อคนพิการเข้ารับการศึกษิตตามวัยและเป็นไปตามกฎหมาย กำหนด รวมทั้งการสนับสนุนการจัดการศึกษาเรียนร่วมในโรงเรียนที่จัดการเรียนร่วมทั่วไปใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต่างๆ โดยจัดให้ตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และให้มีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามที่ กำหนดในกฎกระทรวง

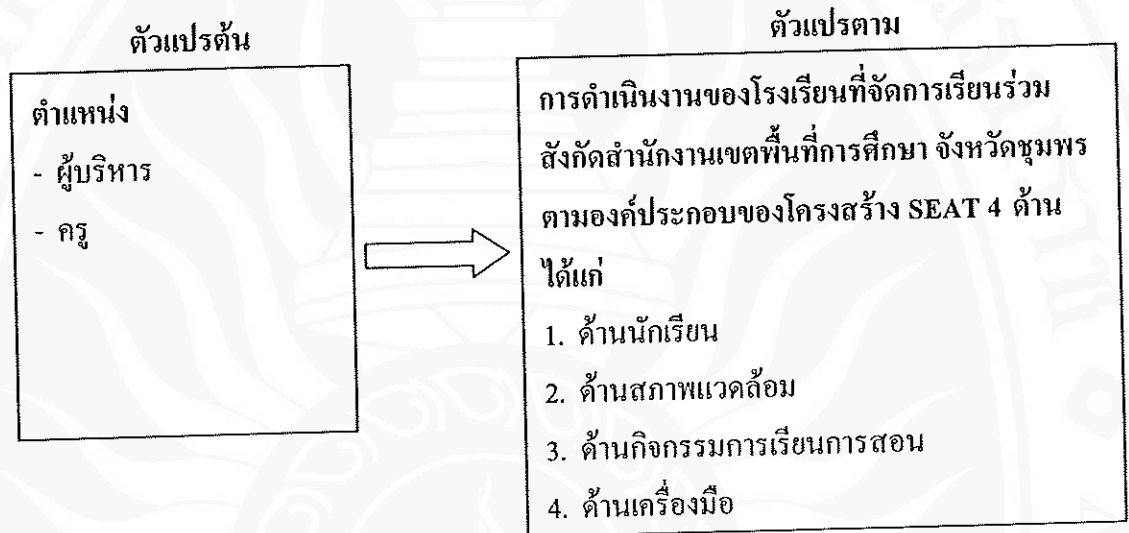
ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดที่เป็น หน่วยงานส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาเรียนร่วมได้ให้แนวทางการบริหารจัดการศึกษาเรียน ร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) เป็นหลักสำคัญในการบริหารจัดการการศึกษาพิเศษ เรียนร่วม นับว่าเป็นรูปแบบการจัดการศึกษารูปแบบหนึ่งที่ทำให้โอกาสเด็กพิการได้รับการศึกษาตาม ศักยภาพของตนเอง ได้ร่วมใช้ชีวิตร่วมกับเด็กปกติทั่วไปในสถานศึกษาอย่างมีความสุข ซึ่งต้อง อาศัยความร่วมมือจากทุกๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เกี่ยวข้องต้องเข้าใจและตระหนักใน หลักการ ระบบและวิธีการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการหรือเด็กที่มีความบกพร่องจึงจะสามารถ ช่วยเหลือเด็กนักเรียนเหล่านี้ได้ จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาหรือสอบถามจากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับ การจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนที่จัดการเรียนร่วมโดยตรง ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสภาพ การดำเนินงานการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนที่จัดการเรียนร่วมในจังหวัดชุมพร ซึ่งอยู่ในเขต บริการของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดชุมพร และคาดว่าผลที่ได้รับจากการศึกษาครั้งนี้ น่าจะ เป็นแนวทางในการช่วยให้เด็กพิการหรือเด็กที่มีความบกพร่องสามารถพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพ พึ่งตนเองได้และพร้อมที่จะทำประ โยชน์ให้แก่สังคมส่วนรวมและประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการดำเนินงานของ โรงเรียนที่จัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดชุมพร ตามกรอบ โครงสร้าง SEAT
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียนที่จัดการเรียนร่วม ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดชุมพร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยการดำเนินงานของโรงเรียนที่จัดการเรียนร่วมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดชุมพรครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารต่างๆ โดยกำหนดกรอบในการวิจัยตามหลักการที่ว่าตำแหน่งผู้บริหารและครูมีผลต่อการดำเนินงานการจัดการเรียนร่วมซึ่งสามารถเขียนเป็นภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของโรงเรียนที่จัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดชุมพร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานตามกรอบโครงสร้าง SEAT แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาองค์ประกอบของการดำเนินงานตาม โครงสร้างซีท (SEAT) ของโรงเรียนที่จัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดชุมพร ปีการศึกษา 2549

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนที่จัดการเรียนร่วมประเภทโรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา-ขยายโอกาสและโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดชุมพร ในปีการศึกษา 2549 รวมทั้งสิ้น 300 คน

2. กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนที่จัดการเรียนร่วม ประเภทโรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา-ขยายโอกาสและโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดชุมพร ในปีการศึกษา 2549 ที่ได้มาจากการคัดเลือกแบบเจาะจง โดยการสำรวจข้อมูลก่อนทำการวิจัย ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 31 คน และครูผู้สอน จำนวน 269 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ตำแหน่ง

3.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา

3.1.2 ครูผู้สอน

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การดำเนินงานของโรงเรียนที่จัดการเรียนร่วมตามกรอบ โครงสร้าง SEAT ทั้ง 4 ด้าน

3.2.1 ด้านนักเรียน

3.2.2 ด้านสภาพแวดล้อม

3.2.3 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

3.2.4 ด้านเครื่องมือ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. โครงสร้าง SEAT (SEAT Framework) หมายถึง รูปแบบการบริหารจัดการเรียนร่วม ที่ทดลองใช้ในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน จำนวน 390 โรงเรียน ปีการศึกษา 2547 โดยมีโครงสร้างที่ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านนักเรียน (S-Students) หมายถึง การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนพิการ หรือที่มีความบกพร่องและนักเรียนทั่วไปที่อยู่ในโรงเรียนร่วม

1.2 ด้านสภาพแวดล้อม (E-Environments) หมายถึง การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับ สภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน เช่น สภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment) และบุคคลที่อยู่ในสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เช่น ผู้บริหาร ธุรการศึกษาพิเศษ ครูทั่วไป นักการภารโรง พ่อแม่ ผู้ปกครอง นักกายภาพบำบัด นักแก้ไขการพูด และภาษา แพทย์เฉพาะทาง นักสังคมสงเคราะห์ เป็นต้น

1.3 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (A-Activities) หมายถึง การบริหารการจัดการ หลักสูตรซึ่งรวมถึงการใช้ การปรับและการพัฒนาการเรียนหลักสูตรนักเรียนพิการหรือที่มีความ

บกพร่องเป็นเฉพาะบุคคล กระบวนการเรียนการสอน การตรวจสอบ การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) การจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) การดำเนินการสอน เทคนิคการสอน การวัดผลประเมินผลและการรายงานความก้าวหน้าของนักเรียน การประกันคุณภาพ การรับนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเข้าเรียน การจัดตารางเรียน การบริหารจัดการชั้นเรียน ฯลฯ

1.4 ด้านเครื่องมือ (T-Tools) หมายถึง นโยบาย งบประมาณ สิ่งอำนวยความสะดวก รวมถึงเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ช่วยนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องในการสื่อสาร การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การเข้าถึงอาคารสถานที่ สื่อ (อุปกรณ์ สื่อ สิ่งพิมพ์ อักษรเบรลล์และหนังสือเสียงสำหรับนักเรียนตาบอด หนังสือตัวพิมพ์ใหญ่สำหรับนักเรียนที่เห็นเลือนราง บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนสำหรับนักเรียนออทิสติก) บริการ (บริการการสอนเสริม คือการสอนทักษะที่คนพิการแต่ละคนมีความต้องการจำเป็นพิเศษ เช่น การสอนเขียนและการอ่านอักษรเบรลล์ การสอนภาษามือ การฝึกพูดรวมทั้งการสอนเสริมวิชาการต่างๆ) ความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา (กิจกรรมบำบัดและกายภาพบำบัดสำหรับเด็กพิการหรือที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา การควบคุมดูแลอาหารสำหรับนักเรียนที่เป็นโรคเบาหวานในเด็ก การแก้ไขและการพูดและภาษาสำหรับนักเรียนออทิสติก เป็นต้น)

2. โรงเรียนที่จัดการเรียนร่วม หมายถึง โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกโรงเรียนที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการหรือเด็กที่มีความบกพร่องประเภทใดประเภทหนึ่ง หรือหลายประเภทเรียนร่วมกับเด็กปกติ

3. ตำแหน่ง หมายถึง ตำแหน่ง ผู้อำนวยการ หรือ ครู ตามประกาศคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 2545

3.1 ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการ โรงเรียนหรือผู้รักษาการแทนผู้บริหารในสถานศึกษาที่จัดการเรียนร่วมที่รับนักเรียนพิการแต่ละประเภทเข้าเรียนร่วมในโรงเรียน

3.2 ครูผู้สอน หมายถึง ครูการศึกษาพิเศษ ครูประจำชั้นที่มีเด็กพิการหรือครูผู้สอนกลุ่มสาระต่างๆ ในโรงเรียนที่จัดการเรียนร่วมในจังหวัดชุมพร

4. การศึกษาพิเศษ หมายถึง การศึกษาที่จัดสำหรับเด็กพิการหรือเด็กที่มีความบกพร่องที่ได้รับการคัดกรอง คัดแยกตามโดยกระทรวงศึกษาธิการตามความในประกาศคณะกรรมการพิจารณาให้คนพิการได้รับสิทธิช่วยเหลือทางการศึกษาเรื่องกำหนด หลักเกณฑ์และวิธีการรับรองบุคคลของสถานศึกษาว่าเป็นคนพิการ พ.ศ. 2548 และประเภทของคนพิการแนบท้ายประกาศลงวันที่ 4 สิงหาคม 2548

5. คนพิการ หมายถึง คนพิการที่ได้จดทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการหรือบุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน สติปัญญา ร่างกายหรือสุขภาพมีปัญญา

ทางการเรียนรู้ การพูดและภาษา พฤติกรรมหรืออารมณ์ บุคคลออทิสติกและบุคคลพิการซ้อน ที่สถานศึกษารับรองว่าเป็นบุคคลที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษา ซึ่งได้ลงทะเบียนในสถานศึกษา

6. ศูนย์การศึกษาพิเศษ หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการ ได้แก่ ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 1-12 และศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลาง

ประโยชน์ของการวิจัย

1. เป็นการเพิ่มพูนองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการแก่โรงเรียนที่จัดการเรียนร่วม
2. เป็นข้อเสนอแนะให้ผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนที่จัดการเรียนร่วม นำผลที่ได้จากการวิจัยไปเป็นข้อมูลประกอบในการพัฒนาการบริหารจัดการเรียนร่วมได้อย่างกว้างขวางครอบคลุมทั่วถึงมากยิ่งขึ้น
3. เป็นแนวทางให้ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดชุมพร ซึ่งสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษและหน่วยงานที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือพื้นที่อื่นๆ ที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้เป็นข้อมูลหลักในการกำหนดนโยบายเพื่อวางแผนในการพัฒนา สนับสนุน ส่งเสริมการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนทั่วไปให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น